

3

POGLED V JEZIK SMETI IN UMAZANIJE

Saša Babič

Jezik odraža naš svet in odnose. Z vpogledom v poimenovanja in njihove metaforične pomene lahko dobimo vpogled v družbene stereotipe in vrednostni sistem. Svet umazanije in odpadkov je v današnji družbi negativno vrednoten, pogosto odvečen (kar smeti izhodiščno tudi so). Prispevek obravnava poimenovanja za odpadke, njihov izvor in konceptualne razsežnosti, ki se kažejo v kratkih folklornih obrazcih (frazemi, pregovori, vraže) ter s tem odnos do odpadkov ter pomenski prenos in odnos do določenih dejanj. Že vpogled v etimološki razvoj besed pokaže, da so poimenovanja za odpadke iz razumevanja, da je nekaj odpadno, neuporabno, razmazano, sam pomen pa se nato razširi še v metaforično rabo za okarakteriziranje človeka in njegove dejavnosti. Vpogled v besedni svet umazanije in odpadkov pokaže tudi, kako hitro konceptualno približamo naša dejanja svetu odpadnih predmetov in gusne umazanije.

Ključne besede: etnolingvistika, odpadki, ekologija, konceptualna metafora, semiotika

Language reflects our world and relationships. By looking at denominations and their metaphorical meanings, we can gain insight into social stereotypes and the value system. The world of dirt and waste is negatively valued in today's society, often redundant (which garbage is basically). The article deals with denominations for waste, their origin and conceptual dimensions, which are reflected in short folklore forms (phrases, proverbs, devils) and thus the attitude towards waste and semantic transfers and attitude towards certain actions. An insight into the etymological development of words shows that the names for waste are from the understanding that something is waste, useless, smeared, and the meaning itself then extends to metaphorical use to characterize man and his activities. An insight into the verbal world of dirt and waste also shows how quickly we conceptually bring our actions closer to the world of waste items and disgusting dirt.

Key words: ethnolinguistics, waste, ecology, conceptual metaphor, semiotics

UDK: 81'373:39:628.4

Uvod

Pomen besed je, splošno rečeno, to, kar naj bi ljudje »mislili« ali »imeli v mislih«, ko jo uporabijo. To se pogosto razlikuje glede na kontekst ali situacijo, zato je pogosto pomen variabilen glede na rabo besed. Vsekakor pa so pomeni, misli in konteksti povezani na različne načine in variantnosti nam pokažejo, kako so te povezane. Do družbenih pomenov posameznih znakov lahko dostopimo s semiološkim oziroma semiotičnim aparatom. Po de Saussurejevi semiologiji je znak, torej njegov pomen, sestavljen iz označevalca (beseda) in označenca (ideja oziroma mentalni koncept). Konkretni pomen znaka pa izhaja iz systemskega odnosa do drugih znakov in pravil njihovih združevanj. Pierceva semiotika tej tridelni sestavi doda še procesiranje znaka: znak je odnos med predstavnikom (beseda), objektom oziroma referenco (splošni pomen besede v komunikacijskosti znaka) in interpretom oziroma pomenom, ki ga interpret poda (konkretni pomen besede v kontekstu). Ta interpretacija, ki jo sprejemalec dobi, postane znak za drugega sprejemalca, ki vzbudi (nove) interpretacije ... Takšna interpretacija pokaže tako dobesedne pomene, njihove konotacije kot tudi figurativne pomene (Duranti 1997; Foley 1997).

Družbeno zavest in zgodovino, ki se odslkavata v jeziku, lahko opazujemo s pomočjo etnolingvističnih pristopov in tudi lingvističnoantropoloških pristopov. Na podlagi ugotovitev lingvistična antropologija pokaže na *svetovni nazor* (Forrester 1996: 48), medtem ko etnolingvistika izrisuje *zemljevid stereotipov*, ki so jih posamezna poimenovanja pridobila skozi stletja (Bartmiński 2005; Tolstoi 1995). Ti stereotipi in koncepti, ki nastanejo okoli njih, pa imajo pomembno vlogo pri sodobnem svetovnem nazoru, ki kaže na družbene odnose, predstave, vidike (Balašova 2003: 3). Lingvističnoantropološki vpogled v kulturni pomen upošteva, da je pomen določen s kulturnim kontekstom, v katerem jezik živi (Forrester 1996: 48). Ali kot Frawley ponažori, »jezik, kultura in misel so ogledala drug drugemu ...«, zato je mogoče brati kulturo skozi jezik, saj posamezne značilnosti nastajajo prav v mislih, te pa so izražene v jeziku (Frawley 1992: 46). Ker je jezik uporabljen v družbeni aktivnosti, torej medsebojnem sporazumevanju, pa posamezni izrazi pogosto vsebujejo

več kot (samo) nemetaforično oznako pojava. Z etnolingvističnim vpogledom v kolektivne stereotipe lahko dostopamo tudi do stereotipov o smeteh in umazaniji, ki se pokažejo predvsem v kontekstualni (besedilni) rabi, tudi že v najkrajših formah, kot so folklorni obrazci, na primer v frazemih pregovorih, vražah ...

Razumevanje odpadkov in umazanije v sodobnem svetu nosi negativno konotacijo, vezano je na gnus in odpor (Douglas 1984), na del vsakdanjika, ki ga raje spregledamo, zanikamo takoj, ko nam to dovoljujejo okoliščine: ko odpadke odstranimo iz lastnega bivanjskega okolja (odnesemo, počistimo) ali ko jih vsaj lahko skrijemo izpred oči (položimo v smetnjak), torej – ko jih naredimo nevidne. Kljub temu pa ravno najbolj skriti, zanikani deli družbe pokažejo njeno podobo in smeti tako postanejo ogledalo človeštva (Knechtel 2007: 9). Vpogled v ta svet lahko ponudi tudi jezik, ki ohranja družbene podobe (Bartmiński 2005; Tolstaja 2015).

Že etimološki vidik poimenovanja odpadkov pokaže na njihovo razumevanje, dojemanje. V slovenskem knjižnem jeziku imamo za ta pojav tri ne povsem sinonimne izraze: smet, odpadek, izmeček; poleg teh pa imamo za umazanijo še izraz nesnaga, nečistoča in slabšalno zaznamovan izraz svinjarija (narečja ponujajo še širši izbor besed, pogosto tudi iz drugih, lahko sosednjih jezikov). S pomočjo etimologije lahko sežemo v preteklost nastanka besed in konceptualno ozadje razumevanja pojavov (medtem ko sinhroni vpogled v besedišče in njegovo rabo pokaže današnji konceptualni svet).

Etimološka podoba besedišča za odpadke in umazanijo

Za vpogled v razumevanje sveta odpadkov iz jezika najprej navajamo razvoj slovenskega besedišča, ki kaže, od kod izvirajo besede smet, odpadek, izmeček.

Smet, ki v neprenesenem pomenu označuje »zelo majhen delec snovi, ki je kje, kjer ni potrebno, zaželeno, neuporabna, nekoristna, odpadna snov« (SSKJ 2014), izvira iz praslovanske besede *sъmety, ki je bila izpeljana iz *sъmestí 'skupaj pomesti,

skupaj zmetati' (sestavljeno iz praslovanskega *sъb 'skupaj' in *mestī 'metati'). Tako bi prvotni pomen smeti označeval neka-ko *'kar je skupaj pometeno, zmeteno; kar je vrženo na kup' (ES 2015).

Odpadek je beseda, ki se bolj specifično veže na gospodinjstvo, saj označuje »kar se v gospodinjstvu, vsakdanjem življenju izloči, zavrže kot neuporabno; kar se pri predelavi, obdelavi česa odstrani, izloči kot neuporabno za prvotni namen« (SSKJ 2014, www.fran.si). Nastanek besede »odpadek« izvira iz indoevropskega korena *ped- 'pasti' (LIV, 413). Ta koren je verjetno isti kot *ped- '(po)hoditi' (ES 2015). Torej tudi nastanek označuje stvar, ki je padla od nas, ki je »šla stran od nas«.

Po drugi strani je beseda izmeček, ki pomeni, »kar se izvrže iz česa; slabi, nekvalitetni izdelki« (SSKJ 2014), vezana na besedo metati, ki jo po praslovanskem izvoru *metaŕi zopet povezujejo s sedanjiško obliko *mětŕ 'mesti, pometati, metati' (ES 2015).

Vpogled v etimološko sliko kaže, da so smeti, odpadki tisto, kar pade od nas oziroma je pometeno ali zmeteno (na kup). Torej gre za stvari, ki naj bi pristale na tleh. Konceptualno te stvari niso več del našega uporabnega sveta, lahko jih zavržemo, pozabimo, kar pomeni, da niso več vredne naše pozornosti. Ker padejo od nas, so na tleh ali blizu tlom; na osi konceptualnih metafor »gor – dol« pa je tisto, kar je nižje, torej bliže tlom, tudi nižje vrednosti, slabše (Lakoff in Johnson 2003: 16).

Z odpadki je, po splošnem razumevanju, neposredno povezana umazanija, nečistoča, nesnaga. Poimenovanje »umazanija«, ki jo smeti in odpadki tudi povzročajo, se je razvila iz praslovanske osnove *mázati, katerega sedanjiški *máz'ŕ je intenziv iz korena *mag' - 'mazati, gnesti, stiskati', kar naj bi bilo izhodiščno *'graditi z glino', prvotno *'gnesti, mazati' (ES 2014). Podoba, ki jo lahko iz etimološkega razvoja besede umazanija sklepamo, kaže razmazovanje nepotrebne snovi po predmetu/prostoru, torej širjenje odvečnega.

Besedi nečistoča in nesnaga s predpono ne- pomenita obratno od osnovne oblike čistoča, snaga, katerih besed etimološki pomen bo predstavljen.

Ker beseda (ne)snaga izhaja iz praslovanske *snāga, je verjetno pomenila *'prizadevanje', *snāžiti pa *'prizadevati si'. Od tod sta se lahko razvila pomena 'moč' in 'čiščenje, čistoča'. Vendar beseda etimološko ni zadovoljivo pojasnjena (ES 2014).

Izvor besede nečistoča torej sledi izvoru besede čistoča, pri kateri praslovanski čistъ 'čist' izhaja iz prvotnega trpnega deležnika glagolske baze *sk'heid-, ki je pomenila *'čistiti tekočino, cediti'. Čist torej prvotno pomeni *'precejen, očiščen gošče' (ES 2014).

Besedi izpostavljata ločevanje dveh snovi in prizadevanje, torej zanikanje teh besed kaže na sliko pomanjkanja truda, da bi ločili dve snovi ali da ne bi razmazovali odvečne snovi.

Pri besedi svinjarija gre po današnjem dojemanju za poveza-vo z živaljo, tj. svinjo, in beseda temelji na primerjavi »biti tak kot svinja« (torej nečist, nesramen, neprimernih dejanj). Vendar pa beseda svinja etimološko izhaja iz praslovanske osnove *svīnъ (ki je kakor lat. svīns »umazan« in lat. suīnus, »svinjski«), kar temelji na indoevropski *suH-ih2-nó- v enakem pomenu, torej umazan (ES, 2014). Etimologija torej pokaže, da je beseda najprej označevala nečistočo in se je pomensko šele nato prenesla na žival, ki jo je človek pač videl (in jo še vedno) kot nečisto umazano, torej svinjo, medtem ko izraza prašič in prase izhajata iz indoevropske baze *perk'- »riti (po zemlji)« in sta nastala iz poimenovanja na podlagi obnašanja živali (ES 2014).

Etimologija besed umazanija, nečistoča in nesnaga pokaže jasno historično družbeno sliko, da odpadki pomenijo odvečno snov, ki jo v kontekstu nečistoče puščamo nekje, jo širimo in ne pokažemo dovolj truda, da bi jo odstranili. Ta konceptualna slika je še vedno jasna iz družbenega stereotipa, da ima pridna, delovna gospodinja vedno urejeno in čisto bivališče (lena gospodinja, torej tista, ki si ne prizadeva za urejen prostor, pa ne), odraz tega

etnolingvističnega stereotipa pa se kaže tudi v pomenskih prenosih in v folklornih obrazcih.

Metaforični pomenski prenosi

Prav pogosto družba izraze iz materialnega sveta preslika v metaforično oznako človeka. Konotativni pomen odvečnosti, nevrednosti, ki je vezan na odpadke, se je pomensko preslikal na označbo človeka. Odpadki so postali konceptualna metafora (Lakoff in Johnson 2003) za človeka, ki ga označimo kot »smet« ali »izmeček« družbe, nepomembnega, malovrednega, nepotrebne- ga, nemoralnega, pokvarjenega, torej človeka, ki je enake vrednosti kot smeti, tj. nevreden, neuporaben, t. i. ne-bodi-si-ga-treba; umazanija je nevredno, odvečno, nesramno, celo kriminalno dejanje, »svinja« ali »prasec«, človek, ki se neprimerno obnaša, uporablja »umazani jezik« in ima »umazane misli«. Kot izmeček družbe je lahko označen tudi najnižji, najrevnejši družbeni sloj, pri čemer so v ospredju tudi predstave o nižjem higienskem standardu, umazaniji in neprijetnem vonju ter družbeni koncept o delu družbe, ki bi ga najraje skrili, spregledali (enako kot smeti). Ravnati s kom kot s smetjo pomeni ravnati zelo slabo, kot da je človek nevreden, ne obstaja.

Pri konceptualnih metaforah so ustvarjene povezave med razumevanjem in izkušnjo dveh pojavov (Lakoff in Johnson 2003: 27). V tem procesu so vzpostavljeni metaforični pari, znotraj katerih je v določeni družbi in jeziku omogočeno razumevanje vsebine (Dancyger in Sweetser 2014: 17). Kot že omenjeno, v takih metaforah zaznamo tudi prostorsko konceptualno orientacijo »gor-dol« (Lakoff in Johnson 2003: 16) (tudi na primer frazema »biti na tleh« s pomenom »biti slabega počutja, potrt« in »biti na višku [česa]« s pomenom »uspevati« dokazujeta to relacijo), kjer je »dol« vedno slabše, in smeti padejo »dol od nas«, »obležijo na tleh«.

Folklorni obrazci

S pomočjo etnolingvistike v širšem pomenu (lublinska smer)

lahko jezik opazujemo kot družbeni fenomen (Bartmiński 2005: 159–161): iz družbenih stereotipov razberemo *zemljevid sveta*, koncepte in stereotipe, ki pomembno vplivajo tudi na sodobni svet. Ti namreč kažejo tako na odnos kot izvor tega odnosa.

Pregovori

Najbolj stalne oblike, trajajoče tudi več desetletij, celo stoletij, so folklorni obrazci. Med temi so tudi pregovori, ki so relativno stalne oblike in se prenašajo iz ene generacije v drugo, postanejo del mentalnega slovarja in so kolektivni družbeni identifikatorji (Georges in Jones 1995: 159).

Pregovori nedvomno temeljijo na podobnostih, stereotipih in analogijah med dogodki ter jih prevedejo v jezik, ki je oblikovan v družbenih zakonitostih skozi čas in prostor (Green 1998). V pregovorih in vražah so zakodirani in opisani izkušnje in simboli.

Pregovori in vraže (vsi so izbrani iz arhiva Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU) z besediščem smeti in umazanije preslikajo stereotipno (aktualno) sliko in koncepte v prenesen pomen. Kot drugod je (tudi) v slovenski družbi umazanija del estetike, higiene in bontona, ki postane družbena sramota (Douglas 1984: 74). Umazanija je tako prekršek proti redu, pa čeprav kategorija absolutne umazanije ne obstaja; kategorija umazanije obstaja le v očeh in razumevanju opazovalca. Torej urejanje okolja pomeni prilagajati ga določenim percepcijam (Douglas 1984: 11). Metaforični pomeni umazanije in smeti opisujejo nežele-no, odvečno, nižje vrednosti, sramotno, nekaj, česar družba ne zaznava kot normalno.

Pregovori kažejo na povezavo dveh družbenih pojavov in pomenski prenos ter negativni konotacijski element. Konceptualni vidik nizkega, nevrednega sveta smeti se kaže tako v nevrednosti tistega, kar zlahka izgubimo: *Kar burja odnese, so le smeti*; kot tudi nižjo vrednost pridobljenega iz smeti: *Druga žena se dobi v smeteh, prva pa med rožicami na vrtu*. Včasih kljub nevrednosti smeti vmes lahko najdemo kaj, kar bi se lahko pokazalo kot

dobro, vendar to še ni povsem jasno, dokler ne »vzklije, dozori«: *Tudi v smeteh se najde dobro zrnje.*

Družba obsoja posameznikovo strpnost do lastnih napak, te so opisane kot smeti, ter pretirano kritičnost do drugih; to upoveduje pregovor: *Kdor pred svojim pragom smeti ne vidi, jih išče pri drugih.* Nezaželenost opravljanja in govorjenja o težavah, predvsem družinskih, je vidno v pregovoru: *Iz hiše ne nosi smeti, pa bo manj besedi.* Prisotnost težav pri vseh, pa čeprav skritih je upovedeno v pregovoru: *Za vrati smeti ostajajo.* Prihod novih članov v družino (največkrat je pri tem mišljena nevesta) pomeni tudi pojav novih težav: *Nova metla najde smet.* Vendar ob pojavitvi novih težav lahko pogrešamo stare, kar se da razbrati iz pregovora: *Nova metla vse pobriše, stara pogreša smeti sred hiše.*

Doslednost pri opravljanju obveznosti ter nezaželeno odlaganje družba kritizira; odloženi opravki naj bi bili manj kakovostni ali celo nevredni: *Odkladki odpadki.*

Pregovore, ki navajajo tudi umazanijo, lahko razumemo tako v dobesednem pomenu, kot tudi prenesenem, pri čemer se v prenesenem pomenu nanaša na nedovoljena, nedopustna dejanja: *Tudi skromna južnica, iz čiste culice postrežena, tekne, še tako dobra jed pa komaj iz umazane.* Ali pa na slabe posledice nepremišljenega ravnanja, lahko tudi daljšega, neprevidnega uživanja v dobrih pogojih: *Ko je praznik mimo, ostane umazana obleka in dolgovi.* Presežek uživaškega je po družbenih kriterijih umazano: *Snage ni, če so golobje na strehi in gostači v hiši.*

Enako kot pri pregovoru o dobrem zrnju v smeteh, tudi umazanija včasih koristi: *Tudi umazana voda pomori ogenj.* Hkrati pa pregovor *V stoječi vodi se nabira nesnaga* izpostavlja nepremičnost kot slabo lastnost z negativnim rezultatom.

Vztrajnost družbenega pečata za nedopustno dejanje in družbeno neodpuščanje kaže pregovor: *Umazane vesti ne opere nobena voda.* Hkrati pa družbena obsodba laži *Kdor se z lažjo umiva, je dvakrat umazan* pokaže na zahtevo po iskrenosti. Prav tako pregovori upovedujejo, da človek naj ne sodi drugih, dokler nima svojih napak razčiščenih: *Z umazanim prstom ne kaži na*

tuje napake. Vse, kar družba prepozna za napako, za nedopustno, nekorektno, izkoriščevalsko dejanje, označi kot umazanijo, ki je ne pozabi. Ob sporazumevanju s takimi člani družbe je v svarilo družba izoblikovala misel: *Umazana svinja hoče še druge umazati.*

Umazanijo je družba povezovala tudi z nasprotnim, torej pretirano urejenostjo: *Lišpana deklica, umazana ženica.* Pregovor izpostavlja dve skrajnosti in ga lahko razlagamo tako, da bolj ko se v mladosti ženska ureja in s tem ne kaže svoje podobe, bolj se bo na starost pokazala njena prava podoba in karakter, ki bo obraten od pričakovanega.

Poziv k čistoči je vezan tudi v zdravstvenem pregovoru *Red in snaga je pol zdravja.* Pregovor gre jemati dobesedno in gre za navodilo. Enako kot pregovor *Prava snaga ne sega samo do praga,* ki narekuje urejenost doma, okolice in oseb.

Vraže

Drugi folklorni obrazec, v katerem se pojavljajo smeti, so vraže. Vraže, ki tematizirajo smeti, kažejo, da je tudi ta del človeškega bivanja narekoval ritem oziroma je bil vključen v pričakovano obnašanje ter zapovedovanje:

Ko bi bilo pusta v hiši smetno, bi bilo vse leto tako.

Po soncezdad [sončni zahod] se ne sme nosit smeti ven sez [iz] hiše.

Poleg tega pa so bile smeti vključene tudi v splošno vraževerje, da z odmikom slabega stran od sebe (torej prenos k drugemu) posameznik vpliva, da bodo tudi druge stvari bolje uspevale (ni pa znano iz arhiva, ali naveden pregovor pomeni tudi škodovanje sosedu):

Na pustni torek mora gospodinja pred sončnim vzhodom smeti na tuj dvor vreči, da ne bo proso plevelno.

Ne pregovorov ne vraž z elementom smeti, umazanije danes ni slišati pogosto. Lahko jih obravnavamo predvsem kot arhivsko gradivo. Pa vendar z vpogledom vanje lahko pokažemo kontinuiteto konceptov, vezanih na smeti in umazanijo, pa čeprav

so se higienski standardi in vidiki, kdaj je nekaj odpadek/smet, skozi zgodovino spreminjali. Ravno ta vpogled nam pokaže po eni strani spremenljivost življenja in po drugi strani stabilnost razumevanja in konceptov, ki nas obdajajo v vsakdanu.

Sklep

Smeti in umazanija so del našega vsakdanjika: predstavljajo vse, kar smo odrabili, nam je nepotrebno. Takih stvari se želimo znebiti, jih spraviti iz svojega prostora ali pa vsaj izpred oči. Etimološki vpogled v besedje, ki označuje smeti, pokaže, da med smeti uvrščamo stvari, ki so na tleh, zmetene skupaj (*smet*), ali pa stvari, ki so padle od nas (*odpadek*), besede za umazanijo pa izvirajo iz slike razmazanosti, razpršenosti snovi po površini in dojemanja površnosti, neangažiranosti pri urejanju. Namreč umazanija oziroma čistoča je, kot je pokazala že Mary Douglas (1984), v očeh opazovalca, torej interpreteta, in nikakor ni absolutna kategorija. Gledano zgodovinsko, sta bila razumevanje, dojetje smeti in umazanije vezana na vidne sledi, in ne na vedenje o okuženem delu, na primer voda je bila lahko na pogled čista, pa vendar okužena z bakterijami, ljudje so jo razumeli kot čisto in očiščujočo, saj vidni indikatorji niso kazali umazanije.

Svet nečistoče se je prenesel tudi v metaforične pomene, kjer nečistoča pomeni enako kot v materialnem svetu: neželjeno in odvečno, celo prekršek v družbeno sprejetem obnašanju. V pregovorih so smeti pogosto metafora za napake, slabe lastnosti, v frazemih nedopustna dejanja (umazane govornice, dejanja). Zdi se, da kljub temu, da bi si mislili, da odstranitev teh pomeni tudi konceptualno »čistočo«, je sled »smeti ostala«; družba jih ni pozabila – kot bi pač smeti samo pometli pred vrata.

V vražah pa ravnanje s smetmi napoveduje prihodnost: odstranitev smeti s svojega na tuje lahko pomeni očiščenje in s tem boljši uspeh pri vsem, tudi pri poljščinah. Hkrati pa odnašanje smeti, torej nečistega v liminalnem času, recimo po sončnem zahodu, lahko pomeni združevanje nečistih sil in s tem njihovo jačanje; prav zato so prepovedi, kot je bila ta, namenjene

obvarovanju pred nerealnimi grožnjami in pred realnimi nevarnostmi (potencialno približanje zveri ...).

Smeti in umazanija so brezčasni; to je razvidno tudi iz jezika. Celo tako tesno so vezane na naše bivanje, da so postale del konceptualnih metafor. Kakorkoli, v sodobnem času je v javnem diskurzu govor o smeteh, odpadkih, umazaniji predvsem v luči ekologije in podnebnih spremembam z vsemi odpadki, kaj narediti na primer z umazano vodo? Kako okolje očistiti, da bo dovolj čisto, da bomo lahko še naprej živeli v njem? Ob tem pa vzporedno potekajo debate: do kje je sporazumevanje primerno, kdaj postanejo razmerja umazana in ravnajo z ljudmi kot s smetmi, kdaj jezik preseže dopustno mejo in postane umazan; in v času epidemije, kako ločiti smeti od pravih informacij? Česa ne rabi- mo, kaj lahko odvržemo in kaj recikliramo – tako materialno kot miselno, konceptualno in jezikovno?

Reference

- Balašova, Elena A. 2003. Naivnaja kartina mira Slovencev: Etnolingvističeskij podhod [Naivni zemljevid sveta Slovencev: Etnolingvistični pristop]. V: *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: Členitev jezikovne resničnosti* (Obdobja 22). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, str. 3–18.
- Bartmiński, Jerzy. 2005. *Jazykovej obraz mira: očerki po etnolingvistike [Jezikovna podoba sveta: članki o etnolingvistiki]*. Moskva: Indarik.
- Dancygier, Barbara, in Eve Sweetser. 2014. *Figurative Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Douglas, Mary. 1984 [1966]. *Purity and Danger: An Analysis of the Concepts of Pollution and Taboo*. London, New York: Routledge.
- Duranti, Alessandro. 1997. *Linguistic Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Foley, William A. 1997. *Anthropological Linguistics: An Introduction*. Oxford: Blackwell.
- Forrester, Michael A. 1996. *Psychology of Language: A Critical Introduction*. London, Thousand Oaks in New Delhi: Sage Publications.
- Frawley, William. 1992. *Linguistic Semantics*. Hillsdale and New Jersey: Hove: Lawrence Erlbaum Associates.

- Georges, Robert, in A. Michael Owen Jones 1995: *Folkloristics. An Introduction*. Indiana: Indiana University Press.
- Green, Thomas A. (ur.) 1998. *Folklore: An Encyclopedia of Beliefs, Customs, Tales, Music, and Art*. Santa Barbara, Denver in Oxford: ABC-CLIO.
- Knechtel, John. 2007. Introduction. V: John Knechtel (ur.), *Trash*. Cambridge (MA) in London: MIT Press, str. 8–9.
- Lakoff, George, in Mark Johnson. 2003 [1980]. *Metaphors We Live By*. Chicago in London: University of Chicago Press.
- Snoj, Marko. 2015. *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Založba ZRC. Dostopno na: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=%2A>
- SSKJ. 2014. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno na: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=133&View=1&Query=%2A>
- Tolstaja, Tatjana. 2015. *Obraz mira v tekste i rituale*. Moskva: Universitet Dmitrija Požarskogo.
- Tolstoi, Nikita I. 1995. *Jazyk i narodnaja kul'tura: Očerki po slavjanskoj mifologii i etnolingvistike [Jezik in narodna kultura: Članki o slovan-ski mitologiji in etnolingvistiki]*. Moskva: Indarik.

Zahvala

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je iz državnega proračuna sofinancirala projekt *Nevidno življenje odpadkov: Razvoj etnografsko utemeljene rešitve za upravljanje z odpadki v gospodinjstvih* (L6-9364) in raziskovalni program *Etnološke in folkloristične raziskave kulturnih prostorov in praks* (P6-0088). Raziskave, predstavljene v poglavju, so rezultat tega projekta in programa.